

บทที่ 5

ความสำคัญผิด

อันบุคคลเรานั้น บางทีทำอะไรลงไป ก็อาจทำไปด้วยความเข้าใจผิดก็ได้ ความเข้าใจผิดนี้ตามภาษากฎหมายของเรา เรียกว่า "ความสำคัญผิด" ซึ่งมีอยู่ 2 อย่าง คือ

1. ความสำคัญผิดในข้อกฎหมาย และ
2. ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

ความสำคัญผิดในข้อกฎหมาย หมายถึง กรณีที่บุคคลผู้กระทำนั้นไม่ทราบว่าการกระทำของตน เป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งในเรื่องนี้ มาตรา 64 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า "บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้อกฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ แต่ศาลเห็นว่ตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำผิดอาจจะไม่รู้อกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงหลักฐานต่อศาล และศาลเชื่อว่ ผู้กระทำไม่รู้อกฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ "

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 บอม่แสดงว่ บุคคลจะแก้ตัวว่ไม่รู้อกฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ แม้ความจริงจะปรากฏว่บุคคลนั้น ไม่ทราบว่มีกฎหมายบัญญัติว่การกระทำนั้น ๆ เป็นความผิดก็ตาม เพราะรัฐถือว่า ทุกคนต้องรู้อกฎหมาย และบุคคลที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมายต้องไ้รับโทษ ทั้งนี้ก็เพราะว่ ถ้าปล่อยให้คนแก้ตัวว่ไม่รู้อกฎหมายได้ ก็จะทำให้คนไม่สนใจกฎหมาย เพราะยังไม่รู้อกฎหมายมากเท่าใด ก็ยอมจะแก้ตัวให้พ้นผิดไ้มากเท่านั้น ทั้งนี้ไม่ว่คนไทย หรือ

คนต่างชาติ เมื่อเข้ามาประเทศไทยแล้ว จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทยทั้งสิ้น แม้จะมีพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าไม่รู้จักกฎหมาย ก็ไม่ทำให้ผู้กระทำนั้นพ้นผิดไปได้ แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ซึ่งหมายความว่า ศาลไม่คำนึงถึงโทษขั้นต่ำ เช่น ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง เจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นว่าอัตราโทษขั้นต่ำก็คือของจำคุกไม่ต่ำกว่าหนึ่งปี หรือปรับไม่ต่ำกว่าสองพันบาท เมื่อเราหลักเกณฑ์ตามมาตรา 64 นี้ ศาลอาจจะลงโทษต่ำกว่าหนึ่งปีก็ได้ อาจจะลงโทษ 1 เดือน ก็ได้ หรือปรับ 500 บาท ก็ได้ โดยพิจารณาถึงสภาพและพฤติการณ์ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงมาประกอบในการลงโทษ สภาพย่อมหมายถึงภาวะความเป็นอยู่ เช่น ชาวเขาอยู่บนเขา บนคอย ไม่เคยเห็นสภาพภายนอก ไม่มีเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เขาไปอบรมสั่งสอน พวกเขาก็อาจไม่ทราบว่ากฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างไร บางคนเคยสูบฝิ่นบนคอยได้ ไม่มีใครมาจับ เมื่อลงมาเที่ยวในเมืองก็สูบฝิ่นอีก ก็ถูกจับ บุคคลนั้นก็ขอพิสูจน์เพื่อให้รับโทษน้อยลงได้ ส่วนรับพฤติการณ์นั้นหมายถึงข้อเท็จจริงที่บุคคลนั้น กระทำ ประพฤติ ปฏิบัติอยู่ และอาจจะอนุมานเอา ประเพณีมารวมเข้าด้วยก็ได้ เช่น ชาวชนบทที่มีลูกแล้ว บางคนก็เก็บเปลือกหอนบนคานหมอบาน ซึ่งเขาก็เคยทำมา เป็นอาชีพ ไม่เคยถูกจับกุมว่าเป็นการอนาจาร หรือลามก มาตรา 388 เมื่อเขาถูกจับก็อาจนำสืบได้

ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง หมายถึงความถึง กรณีที่บุคคลเข้าใจข้อเท็จจริงผิดไป กล่าวคือ ข้อเท็จจริงแท้ ๆ เป็นอย่างหนึ่ง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดไปอีกอย่างหนึ่ง เช่น ในละแวกบ้านจำเลยมีโจรผู้ร้าย ปล้นสะคมกักกันอยู่เสมอ ในคืนวันหนึ่ง จำเลยเห็นเงาตะคุ่ม ๆ อยู่บริเวณใกล้รั้วบ้าน ก็คิดว่า เป็นขโมยจะเข้าบ้าน จึงไขปิ่นยิงไปที่เงาตะคุ่ม ๆ นั้นปรากฏว่าถูกเด็กซึ่งกำลังหากบ ถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลย

เรียกว่า เป็นการกระทำโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริง คือความความเป็นจริงนั้น
ไม่ใ้มีใจรู้อยู่เลย แต่กระทำเข้าใจผิดว่ามีใจรู้อยู่ จึงโกหกไป

ประมวลกฎหมายอาญา ใ้บัญญัติความเข้าใจผิด หรือความ
 สำคัญผิดในข้อเท็จจริง หรือความไม่รู้อะไรข้อเท็จจริง ไว้ 6 กรณี คือ

- (1) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบ
 ของความผิด
- (2) ความสำคัญผิดในตัวบุคคล
- (3) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะ
 ทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด
- (4) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะ
 ทำให้ผู้กระทำไม่คงรับโทษ
- (5) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะ
 ทำให้ผู้กระทำไ้รับโทษน้อยลง
- (6) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งบุคคลจะต้องรับ
 โทษหนักขึ้น โดยอาศัยข้อเท็จจริงนั้น

(1) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบ
ของความผิด หมายความว่า กรณีที่บุคคลเข้าใจข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นองค์
 ประกอบของความผิด ผิดไป คำว่า " องค์ประกอบของความผิด " ใ้แก่
เกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิด แต่ละความผิด เช่น

มาตรา 334 บัญญัติว่า " ผู้ใ้เอาทรัพย์สินของ
 ผู้อื่น หรือ ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ไปโดยทุจริต ผู้ใ้กระทำความผิด
 ฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษ... ฯลฯ " จะเห็นว่า องค์ประกอบความ
 ผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 องค์ประกอบภายนอก ใ้แก่

- (1) เอาไป
- (2) ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

ส่วนองค์ประกอบภายใน ไคแก่

เจตนาทุจริต

ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิด นั้น หมายถึง ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอก เท่านั้น เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานลักทรัพย์ ย่อมไคแก่ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ที่เป็นการ "เอาไป" หรือ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการที่ ทรัพย์เป็นของผู้อื่น หรือทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เช่น

นาย ก. เกิดทางกลับจากต่างจังหวัด โดยสารรถทัวร์ พอลงที่จอดรถ พนักงานไคหยิบกล่องกระดาษบรรจุของส่งให้ นาย ก. นาย ก. ก็รับไป คิดว่าเป็นกล่องกระดาษของตน เพราะมีรูปร่างเหมือนกัน นาย ก. ไม่มีเจตนาเอากล่องกระดาษบรรจุของผู้อื่นไป นั้นย่อมแสดงว่า นาย ก. ไม่รู้ข้อเท็จจริงว่า กล่องที่ตนเอาไปนั้น เป็นของผู้อื่น

อย่างนี้เรียกว่า นาย ก. สำคัญผิดในข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวกับการที่ทรัพย์เป็นของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย คือ พวงาย ๆ ก็หมายความว่า ไม่รู้ว่าทรัพย์ที่เอาไปเป็นของคนอื่น ที่ได้เอาไปนั้นก็เพราะเข้าใจว่าเป็นของตนเอง

ขอยกอีกตัวอย่างหนึ่ง ก. โดยสารรถไฟไปต่างจังหวัด เอากระเป๋าใส่เสื้อผ้าวางรวมไว้กับของผู้โดยสารคนอื่น ๆ ผู้โดยสารคนหนึ่งไคนำของมาใส่ในกระเป๋าของ นาย ก. โดยเข้าใจว่าเป็นกระเป๋าของตน เมื่อรถไฟถึงสถานีปลายทาง นาย ก. ก็นำกระเป๋าของตนไป โดยมีของผู้อื่นที่อยู่ในกระเป๋าคงคิดไปควย โดย นาย ก. ไม่ทราบว่า มีของผู้อื่นคิดไป และไม่มีเจตนาที่จะเอาของผู้อื่นไป อย่างนี้เรียกว่า ก. ไม่รู้ข้อเท็จจริงที่ว่า คนไคเอาของผู้อื่นไป คือ สำคัญผิดในข้อเท็จจริง ที่เป็นการ "เอาไป" พวงาย ๆ ก็หมายความว่า ไม่รู้ว่าคนไคเอาของผู้อื่นคิดไปควย ตัวอย่างทั้งสองที่ยกมานี้ ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ

ตัวอย่างแรก ไม่รู้ว่าทรัพย์สินที่เอาไปนั้นเป็นของคนอื่น โดยเข้าใจว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเอง ส่วนตัวอย่างที่สอง ไม่รู้ว่า คนใดเอาของผู้อื่นคิดตัวไปควย ขอให้นักศึกษาพิจารณาเปรียบเทียบกันให้ถี่ ก็ จะ เห็น ความ แยกต่าง กัน

ผลของความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิด ก็มีอยู่ตาม มาตรา 59 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า " ถ้าผู้กระทำมิได้ขอเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่า ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือ บอมนิ่งเห็นผล ของการกระทำนั้นไม่ได้ " ฉะนั้น การไม่ขอเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจึงมีผลเท่ากับว่า ผู้กระทำมิได้กระทำโดยเจตนา นั้นเอง เพราะมาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า "การกระทำโดยเจตนา ใดแก่การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะเดียวกัน ผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือ บอมนิ่งเห็นผล ของการกระทำนั้น "

ดังนั้นตามตัวอย่างทั้งสองที่ได้ยกมา ก็ถือว่า นาย ก. ไม่มีเจตนาเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป นาย ก. จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่อย่างไรก็ตาม ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น ไม่ทำให้ผู้กระทำยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวใดเสมอไป กล่าวคือ ถ้าความสำคัญผิดเกิดขึ้นโดยความประมาทของผู้กระทำ ผู้กระทำก็อาจต้องรับโทษฐานประมาท เช่น นาย ก. เห็นพุ่มไม้ไหว ๆ คิดว่าเป็นหมูป่า จึงยิงไป ถูก นาย ข. นั่งอุจจาระอยู่ ณ. ที่นั้นตาย ก. ไม่มีความผิดฐานฆาตคนตายโดยเจตนา แต่ นาย ก. อาจจะมี ความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท เพราะไม่ใช่ความระมัดระวังถี่ถี่ว่า พุ่มไม้ไหว ๆ นั้น เป็นคน หรือสัตว์ ไม่คู่ให้รอบคอบ จึงถือว่า ประมาท

(2) ความสำคัญผิดในตัวบุคคล ประมวลกฎหมายอาญา ไข่มุกไข่มุก เรื่องความสำคัญผิดในตัวบุคคลไว้ใน มาตรา 61 ซึ่งมีความว่า " ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้กระทำต่อบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิด ผู้นั้นจะยกเอาความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัวว่า มิได้กระทำโดยเจตนาหาได้ไม่ " ตามมาตรา 61 นี้ หมายความว่า ผู้กระทำมีเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้กระทำต่อบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยสำคัญผิด

ถ้าเริ่มด้วยมีเจตนาเป็นอย่างอื่น ก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรานี้ เช่น เจตนาจะยิงสุนัข แต่ยิงไปที่คนโดยสำคัญว่าคนคือสุนัข หรือ จะแทงผี แต่แทงไปที่คน โดยสำคัญว่าคนเป็นผี หรือ เจตนาจะกระทำต่อบุคคล แต่ไปกระทำต่อวัตถุ โดยเข้าใจว่าวัตถุเป็นคน เช่น เจตนาจะตีหัวคน แต่ไปตีเอาดอกไม้ โดยสำคัญผิดว่าดอกไม้ คือหัวคน ไม่อยู่ในบังคับแห่งมาตรานี้ทั้งสิ้น คือจะนำมาตรานี้ไปปรับเข้ากับข้อเท็จจริง อย่างนั้นไม่ได้

ตัวอย่างของมาตรา 61 เช่น ก. เจตนาจะตีศีรษะ นาย ข. จึงไปค้ำข่มอยู่ในเวลาโพลเพลจะใกล้ค่ำ เห็นคนเดินมาตามทางที่ตนร่อข่มอยู่ ก็คิดว่า เป็น นาย ข. จึงตีศีรษะบุคคลนั้นถึงบาดเจ็บสาหัส ปรากฏว่าบุคคลที่ถูกตีไม่ใช่ นาย ข. แต่เป็น นาย ค. เกิดกลับจากทำงาน ทั้งนี้กฎหมายไม่ยอมให้ นาย ก. อ้างความสำคัญผิดขึ้นเป็นข้อแก้ตัวของถือว่า นาย ก. ได้กระทำโดยเจตนาต่อ นาย ค. ถึงแม้ว่า นาย ก. ไม่มีเจตนาจะตีศีรษะ นาย ค. เลยก็ตาม แต่กฎหมายให้ถือว่า นาย ก. ตีศีรษะ นาย ค. โดยเจตนา

(3) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะทำให้การกระทำไม่มีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 มีข้อความตอนหนึ่ง ไข่มุกไข่มุก ว่า " ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริง จะทำให้การกระทำไม่มีความผิด... " ข้อความตามมาตรา 62 ตอนี้ หมาย

ความว่า ผู้กระทำไ้กระทำลงไป เพราะความเข้าใจผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเหตุให้การกระทำนั้น เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ ไม่เป็นความผิด

ข้อเท็จจริง ซึ่งทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด เช่น การป้องกัน ธรรมดา 68 ซึ่งบัญญัติว่า " ผู้ใดจำต้องกระทำ การใดเพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่นในพยานตราย ซึ่งเกิดจากการ ประทุรภัย อันละเมิดกฏหมาย และเป็นพยานตรายที่ไกลจะถึง ถ้าไม่ กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด " ฉะนั้น ถ้าบุคคลใดสำคัญผิดว่า มีพยานตรายซึ่งเกิดขึ้น จากการประทุรภัย อันละเมิดกฏหมาย และเป็นพยานตรายที่ไกลจะถึง จึงไ้กระทำการอันบุคคลนั้นเชื่อว่าเป็นการป้องกัน และไ้กระทำไปพอสมควร แก่เหตุ บุคคลนั้นก็ไ้ไม่ต้องรับโทษ เช่น นาย ก. เขาเป็นเด็กเล่นมาจะฆ่า นาย ข. นาย ข. นี้ถือว่าเป็นความจริง จึงเอาไม้แทง นาย ก. ถึงแก่ ความตาย จะเห็นไ้ว่า นาย ข. ไ้สำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด นาย ข. ย่อมไม่มีความผิด เพราะ ถ้าเป็นจริงตามที่ นาย ข. สำคัญผิด คือ เราต้องตั้งข้อสมมุติขึ้นมาว่า ถ้า นาย ค. เขาเป็นจริง ๆ ซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงมาจะฆ่าเช่นนั้น ย่อมไ้ถือ ไ้ว่า นาย ข. มีพยานตรายซึ่งเกิดจากการประทุรภัยที่ละเมิดกฏหมาย และเป็นพยานตรายที่ไกลจะถึง นาย ข. ก็มีสิทธิที่จะป้องกันชีวิตของตนไ้ เมื่อ นาย ข. ใจมีคแทง นาย ก. ตาย เพื่อชองกันชีวิตของตน ถือว่า พอสมควร แก่เหตุ นาย ข. ก็ย่อมไม่มีความผิด การที่ นาย ข. เข้าใจว่าเป็นเด็ก เล่นเป็นป็นจริงนั้น ถือว่า นาย ข. สำคัญผิดในข้อเท็จจริง

(4) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะทำให้ผู้กระทำไม่ตองรับโทษ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 บัญญัติว่า

" ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้ การกระทำไม่เป็นความผิด หรือ ทำให้ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ... " ตามมาตรานี้ เป็นเรื่องความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเหตุที่กระทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ ทั้งนี้หมายความว่า การกระทำนั้นยัง เป็นความผิดกอกกฎหมายในตัวเอง แต่ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ เพราะการกระทำอันนั้น คือ พยายาม ๆ ก็คือว่า กฎหมายเห็นใจ ผู้กระทำจึงไม่ลงโทษ เช่น การกระทำผิดโดยความจำเป็น เพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือชักขึ้นได้ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ ฉะนั้นถ้าบุคคลใดสำคัญผิดว่า เขาอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้ อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือชักขึ้นได้ และใคร่กระทำความผิดไปไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ตัวอย่าง ก. จะล่อ ข. เล่น จึงแกลงเอาเป็นเด็กเล่นไปชู้ ให้ ข. แหง ค. ข. กลัวตาย เพราะนึกว่าเป็นป็นจริง จึงเอามีค แหง ค. บากเจ็บ ข. ไม่มีความผิด เพราะ ข. สำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริงจะทำให้ ข. ไม่ต้องรับโทษ เพราะถ้าเป็นจริงตามที่ ข. สำคัญผิดไปนั้น คือ ถ้าเป็นป็นจริง และ ก. มีเจตนาจะฆ่า ข. จริง ๆ ถ้าไม่ทำคาม ก็ถือว่า ข. อยู่ภายใต้บังคับ หรือภายใต้ อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือชักขึ้นได้ และการที่ ข. แหง ค. บากเจ็บ ก็เป็นการไม่เกินสมควรแก่เหตุ

ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถ้ามีอยู่จริง จะทำให้ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษนั้น ประมวลกฎหมายอาญา ยอมให้แก้ตัวได้เฉพาะในแง่ที่ว่า ผู้กระทำมิได้กระทำความผิดโดยเจตนา เท่านั้น ถ้าความสำคัญผิดเกิดขึ้นเพราะความประมาทของผู้กระทำผิด ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ ผู้กระทำโดยประมาท เช่น ตามตัวอย่างเรื่อง ก. เอาปืนเด็กเล่นไปชู้ ข. โหแหง ค. แม่ ข. จะไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ค. โดยเจตนา เพราะ ข. เชื่อว่า คนคงกระทำด้วยความจำเป็น เพราะ

อยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือชักชวนได้ ก็จริง
 อยู่ แต่ถาปรากฏว่า ป็นเคื่งเล่นที่ ก. นำมาช้ันั้น มีรูปลักษณะผิดกับป็นจริง
 มากมาย และท่าทางของ ก. ก็เห็นไค้ช้ันว่า เป็นการล่อเล่น ซึ่งถา ข.
 จะไค้ช้ันความระม้กระวังส้กนอย ช. ก็จะทำรว่า เป็นการล่อเล่น แต่
 ข. หาไค้ช้ันความส้กนอยไม่ ถือว่า ข. ไค้กระทำแก่ ค. ควบความประมาท
 ฉะนั้น ข. จึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยประมาท เพราะความส้กนอยผิด
 ของ ข. เกิดขึ้นควบความประมาท

(5) ความส้กนอยผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งถาเมื่อจริง จะทำ
 ให้ผู้กระทำไค้รับโทษนอยลง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 บัญญัติว่า
 " ข้อเท็จจริงไค้ ถาเมื่อจริง จะทำให้ผู้กระทำไค้รับโทษนอยลง

ความบทบัญญัติมาตรานี้ หมายถึง ความส้กนอยผิดใน
 ข้อเท็จจริง อันเป็นเหตุลดหย่อนผ่อนโทษ และรวมถึง เหตุที่ให้อ่านาจศาลลง
 โทษผู้กระทำไค้ นอยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ควบ เช่น
 กรณีมันศาลโทษะ ตามมาตรา 72 ตัวอย่าง นาย ก. ไค้ไปหลอกหลวง
 นาย ข. ว่า นาย ค. ไค้ลักลอบเป็นชู้กับภรรยาของ นาย ข. ฉะนั้นนาย ข.
 ออกจากบ้าน นาย ข. พัง นาย ค. พุกเช่นนั้น ก็มันศาลโทษะ และไป
 ทำร้าย นาย ค. ในขณะนั้นเอง แมความจริงจะปรากฏว่า นาย ก. เพียง
 แต่ล่อเล่น แต่เมื่อ นาย ข. ไค้ส้กนอยผิดว่าเป็นความจริง และไค้มันศาลโทษะ
 ไปทำร้าย นาย ค. นาย ข. ย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย แต่ศาล
 อาจลดหย่อนผ่อนโทษให้ นาย ข. นอยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ
 ความผิดนั้นเพียงไค้ไค้ ไค้โดยถือเสมือนว่าไค้กระทำผิดโดยมันศาลโทษะ ตาม
 มาตรา 72 คือ เราคงตั้งข้อสมมุติว่า ถา ค. เป็นชู้กับภรรยาของ นาย ข.
 จริง ๆ นาย ข. ซึ่งมีความรักและหวังดีในตัวของตน ก็ย่อมมีความ

โกรธ ก็จะมีศาลโทสะทำร้าย นาย ค. ไค้ ซึ่งกรณีอย่างนี้ ศาลก็จะลงโทษน้อยลง และอาจจะน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงไค้ไค้ คือ จะน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำไค้ไค้

(6) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งบุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคท้ายบัญญัติว่า " บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะ ต้องไคร้ขอเท็จจริงนั้น " ตามมาตรา 62 วรรคท้าย จำกัดไว้เฉพาะ ในกรณีที่บุคคล ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้กระทำไคร้ขอเท็จจริงอันนั้น ซึ่งเป็นการถูกต้อง เพราะเมื่อจะลงโทษเขาในหนักขึ้น ก็ควรให้เขาไคร้ขอเท็จจริงนั้น และข้อเท็จจริงทั้งกล่าวนี้ เป็นเรื่องพฤติการณ์ประกอบความผิด ฉะนั้นเมื่อบุคคลผู้กระทำไม่ขอเท็จจริง จึงไม่จำเป็นต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าผู้อื่น มาตรา 288 บัญญัติลงโทษไว้สามสถาน คือ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี แต่ตามมาตรา 289 กำหนดโทษการฆ่าผู้บุพการี หรือ เจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือไคร้กระทำตามหน้าที่ไว้สถานเดียว คือ ประหารชีวิต

ฉะนั้น ถ้าผู้กระทำผิด มีเจตนาจะฆ่าบุคคลธรรมดา แต่โดยสำคัญผิด ไคร้ฆ่าผู้บุพการี หรือ ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ผู้กระทำผิดก็รับโทษฐานฆาตกรรมตายเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเขาไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่เขาฆ่า เป็นผู้บุพการี หรือ เป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่

เช่น นาย ก. ต้องการฆ่า นาย ข. ซึ่งเป็นคู่อริของคน เห็น นาย ค. ซึ่งเป็นบิดาของคนเดินมา ก็เข้าใจว่าเป็น นาย ข. เพราะเวลามีคนมองไม่ถนัด ก็ยิง นาย ค. ถึงแก่ความตาย นาย ก.

มีความผิดตามมาตรา 288 ฐานฉ้อคนธรรมดา นาย ก. ไม่มีความผิด
 มาตรา 289 ฐานฉ้อบุพการี เพราะถือว่า นาย ก. ไม่รู้ขอเท็จจริงว่า
 ผู้ถูกฉ้อคือบิดาของตน คือผู้ตาย ๆ ก็คือว่า ถ้าผู้กระทำไม่รู้ว่าเป็นบุคคลที่ตน
 เป็นบุพการี หรือ เจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุ
 จะกระทำการตามหน้าที่ ผู้กระทำไม่ของรับโทษหนักขึ้น

ตัวอย่างคำถาม

1. นาย ก. มีเจตนาที่ลุ่มลึก เห็นคนเฒ่าแก่เข้าใจว่าเป็นสุนัข
 จึงไปที่คนเฒ่าคนแก่คนนั้น คนเฒ่าแก่เจ็บสาหัส นาย ก. มีความผิด
 ฐานใด
2. นาย ก. ซ้อมมือในการยิงปืน โดยใช้หุ่นเป็นเป้า ยังเอ็ง
 กอนยังมีเด็กชาย ข. ไปยืนเล่นเป็นหุ่นแทน โดยนาย ก.
 ไม่ทราบ เข้าใจว่าที่ยืนเป็นหุ่น จึงยิงปืนยิงไปกระสุนปืนถูก
 เด็กชาย ข. ตาย นาย ก. มีความผิดฐานใด

คำตอบ

ทั้งสองตัวอย่างนี้ นาย ก. ไม่มีความผิด เพราะถือว่านาย ก.
 ไม่รู้ขอเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด คือตามตัวอย่างแรกนาย ก. ไม่รู้
 ขอเท็จจริง (พฤติการณ์) ว่าที่เฒ่าคนนั้นเป็นคน โดยนาย ก. เข้าใจว่าเป็นสุนัข
 จึงถือว่าไม่รู้ขอเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด ส่วนตามตัวอย่างที่ 2
 ก็เช่นเดียวกัน เพราะความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาต้องมีบุคคลมารองรับการ
 กระทำคือการฆ่าเป็นองค์ประกอบ แต่โดยที่ผู้ยิงไม่รู้ขอเท็จจริงว่าสิ่งที่ตนยิงไปเป็น
 บุคคล จึงจะถือว่าผู้ยิงประสงค์ก่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลคือความตายของผู้ถูกยิง
 ไม่ได้ คือเท่ากับไม่มีเจตนาฆ่าตนเอง แต่อย่างไรก็ตามถ้าความไม่รู้ขอเท็จจริง
 นั้นเกิดเพราะความประมาท ผู้กระทำก็ต้องรับโทษฐานประมาท มาตรา 62

วรรค 2